Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl energetikos sektoriuje išmetamo metano kiekio mažinimo, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2019/942

(COM(2021) 805 final/2 – 2021/0423 (COD))

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl iš atsinaujinančiųjų išteklių gaunamų gamtinių dujų ir vandenilio vidaus rinkų (nauja redakcija)

(COM(2021) 804 final – 2021/0424 (COD))

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl iš atsinaujinančiųjų išteklių gaunamų ir gamtinių dujų ir vandenilio vidaus rinkų bendrųjų taisyklių (nauja redakcija)

(COM(2021) 803 final – 2021/0425 (COD))

(2022/C 323/17)

Pranešėjas **Udo HEMMERLING**

Prašymas pateikti nuomonę	Europos Parlamentas, 2022 2 17 ir 2022 3 7
	Europos Sąjungos Taryba, 2022 2 23 ir 2022 3 3
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 114 straipsnio 1 dalis, 194 straipsnio 2 dalis ir 304 straipsnis
Atsakingas skyrius	Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius
Priimta skyriuje	2022 5 2
Priimta plenarinėje sesijoje	2022 5 19
Plenarinė sesija Nr.	569
Balsavimo rezultatai	
(už / prieš / susilaikė)	184 / 2 / 2

1. **Išvados ir rekomendacijos**

1.1. Po Rusijos invazijos į Ukrainą ir vėliau ėmus taikyti sankcijas Rusijai ir Baltarusijai, ES ėmė sparčiai keisti savo energetikos politiką, ypač gamtinių dujų srityje. Europos Komisija paskelbė komunikatą „REPowerEU“, kuriuo siekiama iki 2030 m. tapti nepriklausomais nuo Rusijos iškastinio kuro, o pirmieji dideli žingsniai numatyti jau 2022 m. EESRK iš esmės pritaria šiam drąsiam požiūriui ir rekomenduoja Komisijai parengti atnaujintą pasiūlymą dėl šio dujų rinkos dokumentų rinkinio, kad būtų atsižvelgta į naują padėtį.

1.2. EESRK palankiai vertina Europos Komisijos ketinimą paspartinti perėjimą prie dujų, pagamintų iš atsinaujinančių energijos išteklių, nes dėl besitęsiančios klimato kaitos tai padaryti būtina nedelsiant. Šios dujos turėtų būti daugiausia naudojamos sektoriuose, kuriuos sunku dekarbonizuoti, arba tada, kai dar nėra alternatyvių technologinių sprendimų, pavyzdžiui, tai pasakytina apie tiesioginę galutinio energijos vartojimo sektoriaus elektrifikaciją.

1.3. Pasiūlyme dujų ir vandenilio sistemos apibrėžiamos kaip dvi atskiros sistemos. Dujų teisės aktų rinkinyje nustatytos taisyklės reikštų, kad reikalavimai labai skirsis. EESRK mano, kad skirtingi ir ribojantys reikalavimai šioms dviem sistemoms yra neproporcingi. Taikant bendrą reguliavimą reikėtų išnaudoti galimą abiejų sistemų bendro plėtojimo, eksploatavimo ir techninės priežiūros sinergiją.

1.4. EESRK mano, kad turėtų būti visos galimybės dujomis iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių prekiauti bendrojoje rinkoje. Todėl nuo pat pradžių turėtų būti įdiegta vienoda visos ES dujų kokybės ir tvarumo standartų sistema.

1.5. EESRK pabrėžia ypatingą vaidmenį, kuris, didinant dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių pasiūlą, tenka biometanui siekiant žiedinės ekonomikos ir regioninės pridėtinės vertės. Tai taip pat būtų naudinga tvariam žemės ūkiui, nes sumažėtų išmetamas šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis.

1.6. Apie išmetamą iškastinės kilmės metano kiekį pranešama nepakankamai. EESRK puikiai supranta, kad didžioji dalis metano nutekėjimo įvyksta už ES ribų, todėl reglamente būtina nustatyti ES importuojamų dujų metano normą.

2. **Europos Komisijos pasiūlymų apžvalga**

2.1. Trys 2021 m. gruodžio mėn. Europos Komisijos pasiūlymai priklauso Pasirengimo įgyvendinti 55 % tikslą priemonių rinkiniui, kuriuo siekiama iki 2030 m. sparčiau mažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir iki 2050 m. laipsniškai pasiekti poveikio klimatui neutralumą. Siekiama ES dujų rinkos taisykles pritaikyti perėjimui prie atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujų ir šias taisykles išplėsti, kad jos apimtų ES vandenilio rinką.

2.2. Paskutinį kartą bendrosios dujų rinkos reguliavimo sistema iš esmės buvo koreguota 2009 m. Iki šiol daugiausia dėmesio buvo skiriama reguliavimo klausimams, susijusiems su efektyvumu, prekyba, tinklais, konkurencija ir vartotojų informavimu. Dabar ši sritis iš pagrindų plečiama įtraukiant taisykles, kuriomis reglamentuojamas perėjimas prie atsinaujinančiųjų išteklių energijos.

2.3. Pirmenybė teikiama atsinaujinančiųjų išteklių, neigiamo, nulinio ir (arba) mažo anglies dioksido kiekio dujoms rinkoje.

2.4. Pagal ES dujų rinkos taisykles bus sukurta ir plėtojama vandenilio vidaus rinka ir tinklas. Tačiau Komisija siūlo, kad esamas dujų tinklas ir būsimas vandenilio tinklas nebūtų valdomi vieno operatoriaus. Šis pasiūlymas bus taikomas net ir tuo atveju, jei esamas dujų tinklo operatorius taip pat kurs vandenilio tinklą (vadinamasis horizontalusis atskyrimas).

2.5. Be to, pirmą kartą siūlomas reglamentas dėl išmetamo metano kiekio mažinimo dujų sektoriuje. ES metano strategijos tikslas stebėti ir mažinti energetikos sektoriuje išmetamo metano kiekį bus paverstas konkrečiomis taisyklėmis.

3. **Po Rusijos agresijos prieš Ukrainą reikalingas atnaujinimas**

3.1. Rusijos invazija į Ukrainą kelia didžiulį sielvartą Ukrainos tautai. Jų pilietinį ir karinį pasipriešinimą būtina remti. Dėl Rusijos Federacijai ir Baltarusijai taikomų sankcijų turėtų būti peržiūrėta Europos Sąjungos energetikos politika, ypač gamtinių dujų importo iš Rusijos atžvilgiu.

3.2. 2022 m. kovo mėn. Europos Komisija pristatė naują planą „REPowerEU“, kaip iki 2030 m. tapti nepriklausomiems nuo Rusijos iškastinio kuro. Europos ekonomikai ir visuomenei bus labai sunku iki šių metų pabaigos dviem trečdaliais sumažinti Rusijos dujų paklausą. Komunikate aptariama daug naujų energetinio saugumo, dujų laikymo, energijos kainų ir biometano srities prioritetų, susijusių su 2021 m. gruodžio mėn. dujų rinkos teisės aktų rinkiniu. Reikėtų aptarti privalomą priemonę, kuria būtų siekiama didinti dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių, įskaitant biometaną, naudojimą.

3.3. Kad dujų rinkos politika būtų nuosekli, EESRK rekomenduoja Komisijai parengti atnaujintą pasiūlymą dėl šio dujų rinkos teisės aktų rinkinio. Tai turėtų apimti pasiūlymą paspartinti leidimų išdavimo dujų ir vandenilio infrastruktūrai procedūras.

4. **Bendrosios pastabos**

4.1. EESRK palankiai vertina Europos Komisijos ketinimą paspartinti perėjimą prie dujų, pagamintų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių, nes dėl besitęsiančios klimato kaitos tai padaryti būtina nedelsiant. Dujų sektorius turi svariai prisidėti prie priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo ir sektorių susiejimo pagal žaliąjį kursą. Šiam perėjimui taip pat būtinos

mažo anglies dioksido pėdsako dujos, nes reikia laikytis aukštų tvarumo reikalavimų. Šios dujos turėtų būti daugiausia naudojamos sektoriuose, kuriuos sunku dekarbonizuoti, arba tada, kai dar nėra alternatyvių technologinių sprendimų, pavyzdžiui, tai pasakytina apie tiesioginę galutinio energijos vartojimo sektoriaus elektrifikaciją.

4.2. EESRK žino apie poveikio klimatui neutralumo įsipareigojimą, ES įtvirtintą Klimato teisės akte. Atsižvelgiant į šį įsipareigojimą, ES politikoje turėtų būti apsvarstyti išskirtiniai elektros energijos sistemų ir dujų sistemų privalumai. Elektros tinklais galima transportuoti atsinaujinančiųjų išteklių – saulės ir vėjo – energiją, patiriant mažus transformavimo nuostolius. Dujų tinklai gali naudoti dideles saugyklas ir užtikrinti transportavimą dideliais atstumais. Dujų rinkoje pirmenybė turi būti teikiama atsinaujinančiųjų išteklių ir, kiek mažiau, mažo anglies dioksido pėdsako dujoms. Ypač daug dėmesio vandeniliui turėtų būti skiriama sektoriuose, kuriuos sunku dekarbonizuoti, pavyzdžiui, plieno, cemento, keramikos ar ilgųjų nuotolių transporto sektoriuose.

4.3. Atsižvelgiant į tai, kad CO_2 atmosferoje išlieka ilgą laiką, būtina užtikrinti ES klimato teisės akte įtvirtintą privalomą tikslą iki 2050 m. neutralizuoti poveikį klimatui. Jei šis tikslas nebus pasiektas artimiausiais metais, reikės imtis papildomų priemonių, ypač jei paaiškės, kad energetikos sektoriaus išmetamo metano poveikis klimatui yra didesnis, nei manoma šiuo metu.

4.4. Reikalingi efektyviai veikiantys dujų tinklai ir dujų laikymas, o ateityje – vandenilio tinklai ir laikymas, nes visa tai svarbu saugiam ir įperkamam energijos tiekimui. Tinklai ir saugyklos turi būti vystomi taip, kad papildytų elektros energijos sistemą. Tokiu būdu dujų ir vandenilio sektorius padėtų sumažinti priklausomybę nuo Rusijos iškastinio kuro.

4.5. Spartesnis perėjimas prie dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių gali padėti diversifikuoti dujų tiekimą Europos Sąjungoje. Iškastinio kuro anglies dioksido apmokestinimas paskatins pereiti prie dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių.

4.6. Europos Komisijos pasiūlymais siekiama palengvinti ir išplėsti dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujų, įskaitant vandenilį, patekimą į bendrąją rinką. EESRK mano, kad toks požiūris yra naudingas. Tačiau kyla klausimas, ar to pakanka, kad dujos iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių prasiskverbtų į rinką? Todėl EESRK siūlo taip pat apsvarstyti galimybę teikti aiškią teisinę pirmenybę dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių tiekimui į tinklus. Keliose valstybėse narėse yra panašių tiekimo į bendrą tinklą pirmenybės nuostatų, taikomų elektros energijos sektoriuje, ir jos galėtų būti pavyzdžiu pereinamuoju laikotarpiu.

4.7. EESRK mano, kad, norint pasiekti poveikio klimatui neutralumo tikslą, reikia naudotis esama dujų infrastruktūra ir prireikus ją toliau plėtoti. Komitetas pritaria tam, kad ypatingas dėmesys būtų skiriamas vandenilio rinkos ir tinklo kūrimui. Šiuo atžvilgiu EESRK abejoja, ar pagal konkurencijos teisę reikia griežtai atskirti gamtinių dujų ir vandenilio tinklus.

4.8. Pasiūlyme apibrėžiamos dvi atskiros sistemos: dujų sistema (joje turėtų būti pereita nuo iškastinių dujų prie dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių) ir vandenilio sistema. Dujų teisės aktų rinkinyje nustatytos taisyklės reikštų, kad abiem sistemoms taikomi reikalavimai labai skirsis. Dėl to būtų įstrigtų abiejų sistemų techninė ir ekonominė sinergija. EESRK abejoja, ar abiem sistemoms reikia skirtingų bei ribojančių reikalavimų ir ar tai yra proporcinga. Taikant bendrą reguliavimą reikėtų išnaudoti galimą abiejų sistemų bendro vystymo, eksploatavimo ir techninės priežiūros sinergiją. Reikėtų pasiekti, kad būtų galima ir įmanoma atskirtas vietos tinklo atkarpas sujungti.

4.9. Europos Komisijos pasiūlymais siekiama suteikti galimybę sparčiai plėtoti vadinamojo mažo anglies dioksido pėdsako vandenilio ir vandenilio, pagaminto tik iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių, rinką. Šiuo plačiu požiūriu siekiama sparčiai ir konkurencingai plėsti vandenilio naudojimą rinkoje. EESRK nuomone, reikia užtikrinti, kad vandeniliui tik iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir toliau būtų teikiama pirmenybė prieš vandenilį, gaminamą naudojant iškastinį kurą.

4.10. Elektrolizė ir garinis riformingas yra žinomiausi ir įtvirtinti cheminiai vandenilio gamybos procesai. Gali būti naudojama ir pirolizė bei biologiniai procesai (fermentacija), taip pat perdirbant biodujas susidarantis biogeninis CO_2. Atsižvelgiant į procesą, vandeniliui iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių gaminti gali būti naudojami įvairūs energijos ištekliai arba žaliavos, pavyzdžiui, atsinaujinančiųjų išteklių elektros energija, dujos iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių arba net tvarioji biomasė. Todėl tikimasi, kad kuriant vandenilio ekonomiką bus naudojamos įvairios technologijos ir įvairaus dydžio įrenginiai. Dar viena galimybė, kurią reikėtų pripažinti, yra vandenilio gavyba iš kosmoso.

4.11. Iš esmės EESRK rekomenduoja vandenilio ekonomikos plėtrai taikyti atviros rinkos modelį, ypatingą dėmesį skiriant mažosioms ir vidutinėms įmonėms (MVĮ). Tai reiškia, kad dujos arba vandenilis iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių gali būti gaminami vietoje, naudojant nuo elektros tinklų nepriklausomą atsinaujinančiųjų išteklių elektros energiją, biogenines liekanas ir atliekas arba perdirbtas medžiagas. Tam reikia vienodų galimybių naudotis tinklais ir patekti į rinkas. Be to, ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas mažesniems operatoriams ir naujiems rinkos dalyviams (įskaitant energetikos bendruomenes), kurie gamina atsinaujinančiųjų išteklių dujas, pvz., biometaną. Mažus ir naujus dujų rinkos dalyvius reikia specialiai remti, nes jie turi daug investuoti, o pelningumas yra palyginti mažas. Bent jau šiems operatoriams turėtų būti užtikrinta prieiga prie skirstomųjų tinklų.

4.12. EESRK pabrėžia ypatingą biometano vaidmenį plėtojant didesnio masto dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių tiekimą. 2022 m. kovo mėn. Europos Komisija nustatė naują tikslą – iki 2030 m. pagaminti 35 mlrd. kubinių metrų biometano. Tebėra daug nepanaudotų biomasės išteklių, nekonkuruojančių su tvaria maisto gamyba ir gamtos apsaugos tikslais. Žemės ūkio šalutinių produktų ir liekanų naudojimas biometanui gaminti padės šiam sektoriui mažinti klimato kaitą sukeliančią taršą. Be to, taip ūkininkai gaus papildomų trąšų – tai bus dar vienas žingsnis žiedinės ekonomikos ir regioninės pridėtinės vertės link.

4.13. Siekiant apsaugoti darbuotojus ir aplinką, jau nustatyti aukšti dujų ir vandenilio saugos standartai. Ateityje daugiau naudojant vandenilį, prevencinių priemonių vaidmuo taps dar svarbesnis.

5. **Konkrečios pastabos**

Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių, gamtinių dujų ir vandenilio vidaus rinkos bendrųjų taisyklių

5.1. Direktyvos 2 straipsnyje pateikiama nauja mažo anglies dioksido pėdsako vandenilio apibrėžtis. Sąvokų „mažo anglies dioksido pėdsako dujos“ ir „mažo anglies dioksido pėdsako kuras“ apibrėžtys grindžiamos Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvoje pateiktomis apibrėžtimis. Turi būti pasiekta 70 % išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažėjimo riba. Reikėtų iš naujo atlikti „mažo anglies dioksido pėdsako vandenilio“ apibrėžties analizę, siekiant išsiaiškinti, ar tai netrukdo pereiti prie dujų, pagamintų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių. Viena vertus, atrodo, kad norint greitai pasiekti didelio masto vandenilio gamybą, reikia vadinamojo mėlynojo vandenilio (t. y. vandenilio, gaminamo iš gamtinių dujų surenkant anglies dioksidą). Kita vertus, poreikis plėtoti vandenilio gamybą tik iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių neturėtų būti varžomas arba atidėliojamas sudarant geresnes sąlygas mažo anglies dioksido pėdsako vandeniliui. Direktyvoje turėtų būti užtikrinta ir viena, ir kita. Todėl pirmenybė turėtų būti teikiama atsinaujinančiųjų išteklių dujoms.

5.2. Direktyvos 8 straipsnyje nustatytas atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako kuro sertifikavimas. Vadovaujantis Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyva, tai bus atliekama naudojant masės balanso sistemą, transporto sektoriuje jau taikomą degalams iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių. Dujų pramonė mano, kad skirtingos nacionalinės tikrinimo sistemos sukuria kliūtis tarpvalstybinei prekybai atsinaujinančiųjų išteklių dujomis. EESRK mano, kad būtinas ištisinis atsinaujinančiųjų dujų sertifikavimas, todėl siūlo nuo pat pradžių įvesti vienodą visos ES dujų kokybės ir tvarumo standartų sistemą. Tokia sistema turėtų apimti atnaujintas kilmės garantijas, kuriose taip pat būtų pateikta informacija apie šiltnamio efektą sukeliančias dujas ir tvarumo kriterijai. Dėl to, dekarbonizuojant dujų rinką, padidės jos likvidumas.

5.3. Direktyvos 13 ir 14 straipsniuose pirmą kartą nustatytos taisyklės „aktyviems vartotojams“ (gamintojams) ir energetikos bendruomenėms. EESRK palankiai vertina tai, kad Komisija pritarė jo pozicijai [1]. Tai suteikia vartotojams diversifikuotą dujų tiekimo portfelį ir užtikrina didesnę konkurenciją dujų rinkoje. Be to, gaminantys vartotojai ir energetikos bendrijos skatina regioninę arba kaimo plėtrą ir energetikos sektoriaus skaitmeninimą.

[1] TEN/761 – Energijos kainos (OL C 275, 2022 7 18, p. 80).

5.4. Direktyvos 27 straipsnyje nustatyta, kad sutartys dėl iškastinių dujų tiekimo turi būti nutrauktos iki 2049 m. arba negali galioti ilgiau nei iki 2049 m. EESRK abejoja, ar tam tikroms privataus sektoriaus tiekimo sutartims teisės aktais nustatyti pabaigos datą yra gera mintis, nes tai gali prieštarauti rinkos ekonomikos pasiūlos ir paklausos principui. Kita vertus, siekiant nuoseklumo su ES klimato teisės akte įtvirtintu privalomu poveikio klimatui neutralumo tikslu ir atsižvelgiant į tai, kad šiltnamio efektą sukeliančios dujos ilgai išlieka atmosferoje, 2049 m. data yra per vėlyva. Jei Komisija nuspręstų nutraukti sutartis, pabaigos data turėtų būti maždaug dešimtmečiu anksčiau, kad būtų galima įvykdyti mūsų įsipareigojimus aplinkos srityje, ypač atsižvelgiant į iniciatyvą „REPowerEU“, pirmenybę teikiant būtinam perėjimui prie atsinaujinančiųjų išteklių energijos.

5.5. Direktyvoje (62 ir tolesniuose straipsniuose) taip pat nustatytas vandenilio tinklų gamintojų, prekiautojų, tinklų operatorių ir saugyklų operatorių veiklos rūšių atskyrimas pagal dujų tinklams taikomas taisykles. EESRK pritaria tokiam konkurencija grindžiamam požiūriui, tačiau atkreipia dėmesį į tai, kad tuo gali būti trukdoma vandenilio tinklų kūrimo iniciatyvoms, kurias svarbu įgyvendinti greitai. Direktyva nustatomos išimtinės taisyklės, taikytinos iki 2030 m. pabaigos, todėl reikėtų įvertinti galimybę laikotarpį vėl pratęsti. Reikalaujant teisiškai atskirti dujų tinklo operatorių ir vandenilio tinklo operatorių veiklą, būtų sunkiau pertvarkyti ir formuoti infrastruktūrą, būtiną klimato srities tikslams pasiekti. Dujų sektoriaus priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo būdas – pritaikyti ir pertvarkyti esamą dujų infrastruktūrą į vien vandenilio transportavimą. Todėl EESRK mano, kad reikėtų aptarti atskyrimo taisyklių išimtis, susijusias su vandenilio tinklu. Kaip ir dujų tinklo nuostatose, vandenilio tinklo nuostatose taip pat turėtų būti atskirti perdavimo ir skirstymo tinklų lygmenys ir nustatyti konkretūs veiklos rūšių atskyrimo reikalavimai.

Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir gamtinių dujų vidaus rinkos ir vandenilio vidaus rinkos (nauja redakcija)

5.6. Peržiūrėto Dujų reglamento 4 straipsnyje nustatyta taisyklė, kad valstybė narė gali leisti finansinius pervedimus tarp reguliuojamų dujų ir vandenilio perdavimo paslaugų. EESRK gali pritarti šiam požiūriui.

5.7. Reglamente (6 ir tolesniuose straipsniuose) nustatyta, kad rinkos dalyviams turi būti užtikrinta nediskriminacinė prieiga prie vandenilio tinklų ir saugyklų, laikantis dujų tinklo nuostatų. EESRK pritaria šiam požiūriui.

5.8. Reglamento 16 straipsnyje nustatytos tinklo tarifų nuolaidos dujoms iš atsinaujinančiųjų išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujoms. EESRK tam pritaria.

5.9. Reglamento 20 straipsnyje nustatyta, kad perduodant dujas tarp valstybių narių turi būti priimtinas ne didesnis kaip 5 % vandenilio kiekis. EESRK mano, jog reikėtų dar kartą išnagrinėti, ar įmanoma, kad įmaišytas kiekis viršytų 5 %, kartu užtikrinant techniniu požiūriu sklandų tinklo veikimą. Tai palengvintų dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių rinkos augimą naudojant įmaišymą.

5.10. Reglamente (39 ir tolesniuose straipsniuose) nustatyta, kad bus laipsniškai sukurtas Europos vandenilio tinklo operatorių tinklas (ENNOH). Dėl galimos dujų ir vandenilio sinergijos, tinklas turėtų būti organizuojamas glaudžiai bendradarbiaujant su esamu Europos dujų perdavimo sistemos operatorių tinklu (ENTSO-G).EESRK pabrėžia svarbų šio tinklo vaidmenį kuriant ES vandenilio vidaus rinką. Šiuo atžvilgiu reikia užtikrinti, kad tinklas būtų atviras naujiems dalyviams. Turi būti atsižvelgiama į ypatingus konkurencinius MVĮ interesus.

Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl energetikos sektoriuje išmetamo metano kiekio mažinimo

5.11. ES tenka tik 5 % viso pasaulyje išmetamo metano kiekio ([2]). Didžioji dalis metano dėl gamtinių dujų importo išmetama už ES ribų. Siekiant kovoti su metano išmetimu energetikos sektoriuje, būtina laikytis tarptautinio požiūrio, kuris apimtų ir energijos importą.

([2]) Žr. nuomonę TEN/725 – Metano strategija (OL C 220, 2021 6 9, p. 47).

5.12. EESRK mano, kad metano išmetimo energetikos sektoriuje ribojimo arba mažinimo ES sistema yra gera mintis. Reikėtų pasirūpinti, kad dujų sektoriaus stebėsenos reikalavimai būtų įgyvendinami, pavyzdžiui, kai matuojami, teikiami ir tikrinami išmetimo duomenys. Be kita ko, reikėtų nustatyti tinkamus įrenginių tikrinimo terminus, atskiriant įrenginius pagal jų techninę būklę ir amžių. Reikėtų atsižvelgti į esamas pramonės iniciatyvas, kuriomis siekiama sumažinti išmetamųjų teršalų kiekį (Naftos ir dujų sektorių partnerystė dėl metano (angl. *Oil and Gas Methane Partnership*, OGMP), taip pat į poreikį skatinti tarptautinį bendradarbiavimą pagal tokias iniciatyvas kaip Įsipareigojimas dėl metano (angl. *Methane Pledge*) bei Klimato ir švaraus oro koalicija.

5.13. Šiuo metu apie didelę dalį išmetamo iškastinės kilmės metano kiekio nėra pranešama. EESRK palankiai vertina pasiūlymus dėl stebėsenos, ataskaitų teikimo ir tikrinimo, visų pirma, kai tai taikoma siekiant užkirsti kelią nutekėjimams dujotiekyje. Reikėtų supaprastinti tokias iniciatyvas, kaip Tarptautinis išmetamo metano kiekio stebėjimo centras (IMEO), taip pat palydovinių technologijų naudojimas tokiems nuotėkiams nustatyti, ir teikti tokioms iniciatyvoms pirmenybę. ES turėtų būti uždraustas nepagrįstas dujų išleidimas ir fakelų deginimas. Šios taisyklės išimtys turėtų būti taikomos tik esant ekstremalioms ir su sauga susijusioms situacijoms. Kalbant apie biometaną, kelios ES valstybės narės jau įgyvendino technines ir reguliavimo priemones, susijusias su stebėsena ir prevencija. Tai galėtų padėti įvertinti, koks metano kiekis išmetamas eksploatuojant iškastinius išteklius.

5.14. EESRK puikiai supranta, kad didžioji dalis metano nuteka už ES ribų, todėl būtina nustatyti ES importuojamų dujų metano normą ir užtikrinti, kad jos būtų laikomasi. Tokia importuojamoms dujoms taikoma norma turėtų būti lyginamoji norma, pagal kurią būtų nustatomas priimtinas pirminėje grandyje išmetamas teršalų kiekis. Ši norma turėtų būti nustatyta jau šiuo reglamentu. Be to, reikėtų apsvarstyti galimybę į CO_2 apmokestinimo sistemą įtraukti ankstyvojo etapo taršą metanu.

5.15. Pasiūlyme dėl išmetamo metano kiekio mažinimo daugiausia dėmesio skiriama energetikos sektoriui. EESRK dar kartą pabrėžia žemės ūkio sektoriuje išmetamo metano svarbą. Kaip nurodyta Komisijos metano strategijoje, ūkininkams turėtų būti padedama mažinti išmetamą metano kiekį. Tai galėtų būti įpareigojimas į bendrą žemės ūkio politiką įtraukti priemones, kuriomis būtų atlyginama už ūkininkų mažinamą išmetamą metano kiekį.

2022 m. gegužės 19 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pirmininkė
Christa SCHWENG